

Out of Art – actuele outsider art/contemporary outsider art

Piet-Jan Sep

De innemende en altijd in het zwart geklede Piet-Jan Sep (1970) begrijpt de wereld op een andere manier dan de meesten van ons. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn tekeningen ons raadselachtig voorkomen. Vreemdsoortige vormen en een wirwar van lijnen bedekken het witte papier. Op de vraag wat het voorstelt, antwoordt de kunstenaar met niet meer dan een glimlach.

Wie wil er nu niet origineel zijn en zich onderscheiden van andere mensen? Dat Sep dit doet, is in zijn geval geen verdienste maar noodzaak. Hij heeft een vorm van autisme en is graag op zichzelf. Hij heeft weinig behoefte aan mensen om zich heen. Zijn enige echte vrienden zijn de cavia's op zijn slaapkamer. Sinds zijn eerste verjaardag zijn deze beestjes zijn belangrijkste metgezellen en gesprekspartners. Op dit moment heeft hij drie vrouwtjes. Hij spreekt grappend over "mijn drie dames uit het buitenland" omdat hij voorheen altijd Brabantse cavia's had en nu, voor het eerst Zeeuwse.

Piet-Jan Sep beschikt over een formidabel geheugen. Uit de vele kunst- en geschiedenisboeken die hij verzamelt, onthoudt hij feiten en jaartallen. Feilloos. Hij lost bovendien graag computerspellen en puzzels op. Daarnaast volgt hij het dagelijks nieuws, beluistert hij cd's en bekijkt hij dvd's over geologie en geschiedenis.

Piet-Jan Sep werkte na zijn mlk opleidingen een tijdje bij zijn ouders in hun feestartikelenwinkel. Zijn taak was het inpakken van ballonnen. In 1992 begon hij met tekenen en bezocht hij enige tijd het creatieve atelier Sterrenbosch te Roosendaal, een instelling voor mensen met een beperking. Omdat zijn geliefde tekenleraar vertrok, hield hij het daar voor gezien.

Strikte voorwaarden

Sinds 2005 werkt Sep in het atelier van beeldend kunstenaar en docent Sjoerd van den Boom. Voordat hij daar in Bergen op Zoom ging -werken, maakte hij heel wat omzwervingen in zijn zoektocht naar een werkplek die zou voldoen aan de strikte voorwaarden die Sep nu eenmaal aan een atelierruimte stelt. Omdat zijn lichaamstemperatuur ontregeld is, krijgt hij het al gauw te warm. Hij wil zelf kunnen bepalen wat voor hem de juiste omgevingstemperatuur is en draait zelfs in de winter de verwarming uit. Hij werkt graag solo en zijn tekenmateriaal mag niet afwijken van het door hem bestelde product. Zelfs al is de inhoud hetzelfde maar de vorm van de doos anders, dan nog wil hij alleen maar de doos die hij kent. Onverwachtse zaken die zijn dagindeling veranderen, kan hij niet aan. Hij wil ruim van tevoren op de hoogte gesteld worden van eventuele wijzigingen anders raakt hij van slag. Het tijdstip waarop hij gaat werken, bepaalt hij zelf. Voordat hij begint, koopt hij in de stad vaak een nieuw boek.

Uit zijn houding spreekt doorgaans distantie, maar dat geldt niet voor mensen die hem het gevoel geven dat hij er mag zijn. Mensen die zijn gevoel voor humor aanwakkeren. Maar bovenal mensen die hem iets beloven en zich ook aan die belofte houden. Zo komt Piet-Jan Sep uiteindelijk in Bergen op Zoom terecht. Hier voelt hij zich thuis evenals op Atelier De Kaai in Goes en op de School voor Expressie in Roosendaal waar hij tekenlessen volgt. Zijn winkelbaan heeft hij achter zich gelaten. Hij voelt zich nu vooral artiest.

Doorkijkjes

Fijne lijnen vormen het domein van Piet-Jan Sep. Veel kleurpotloden en één zwart potlood volstaan. Zijn tekeningen bestaan uit een wirwar aan grillige vormen. De dubbele lijnen, ingevuld met kleur, geven de contouren aan. Daarbinnen ontstaan de voorstellingen. Opvallend is de afwezigheid van menselijke figuren. De witte doorkijkjes die bij enkele tekeningen voorkomen, geven het geheel perspectief en openheid. Waar dat niet het geval is, ontstaat een compacte kluwen van lijnen, kleuren en vormen. In tegenstelling tot sommige outsiders lijdt Sep geenszins aan horror vacui, (angst voor de lege ruimte). In zijn werk zweeft de tekening midden op het blad en blijven de randen maagdelijk wit.

In eerste instantie denk je chaotische taferelen te zien, maar bij nadere beschouwing ontdek je een zorgvuldig opgebouwd geheel, bestaande uit excentrieke vogels en kippen, huizen en mysterieuze maskers. De lege vormen tussen de grillige lijnen worden gebruikt voor het inkleuren van de voorstelling. Het trekken van de potloodlijnen lijkt een willekeurig proces, maar de invulling is wel degelijk met veel precisie bedacht en uitgevoerd. Piet-Jan Sep werkt zonder voorbereidende schets. Terwijl hij een deel van de lijnen tekent en inkleurt trekt hij direct weer nieuwe lijnen. Zo bouwt hij het geheel fragmentarisch op en blijft zijn werkproces overzichtelijk.

Aan zijn kunst lijkt geen emotionele grondslag te liggen. Zelfs een associatie met zijn cavia's ontbreekt. Alle

voorstellingen zijn weergegeven via een haast mathematische werkwijze. Zijn voorkeur voor het oplossen van puzzels en getallen en zijn humor zien we terug in zijn tekeningen.

Even getallen

Buiten striemt de natte sneeuw tegen de ramen. Een oude beukenboom kreunt onder de eerste voorjaarsstorm. Sep deert het allemaal niet. De verwarming is uit en de ruimte voelt onaangenaam kil aan, maar niet voor hem. Hij zit voorover gebogen over zijn tekening en telt hardop. Een tekening is immers pas compleet als alle afbeeldingen in even aantallen aanwezig zijn. Als grapje verstopt hij wel eens een masker in een kip, om de kijker op het verkeerde been te zetten. Als ik opmerk dat er oneven getallen in zijn werk zitten, lacht hij fijntjes. De even getallen in zijn werk kloppen altijd. Ik heb het mis. Over de inhoud van zijn tekeningen laat hij zich niet uit. Hij praat makkelijker over wat hij heeft gelezen dan over de betekenis van zijn beeldende werk. Tekenen is zijn passie maar uitsluitend in de uren die daar voor staan. Thuis tekent hij zelden of nooit.

Uit een loodzware boekentas haalt hij zijn onlangs aangeschafte boek 'De eeuwige schoonheid' van Ernst Gombrich, een bekende inleiding op de kunstgeschiedenis. Demonstratief plaatst hij het op tafel en wacht net zolang totdat ik vraag welk interessant boek hij nu weer gekocht heeft. Dan begint hij te vertellen. Daarna is het lunchpauze en dat is het sein om ook daadwerkelijk aan zijn boek te beginnen.

Piet-Jan Sep laat de analyse van zijn beeldende werk volledig over aan de beschouwer. Dat werkt. Het intrigeert. Zijn bescheiden maar overtuigende tekeningen hangen bij een opvallend groot aantal particulieren aan de wand. Bij de artotheek zijn ze stevast uitgeleend. Regelmatig exposeert Sep zijn werk, al dan niet met ateliergenoot en docent Sjoerd van den Boom.

Zou het hem hinderen als ik zou opperen dat de maskers in zijn tekeningen dan toch in elk geval auto-biografisch zouden kunnen zijn, gezien zijn vorige carrière in de feestartikelenzaak? Naar zijn reactie kan ik in elk geval wel raden: hij zou louter glimlachen.

Tekst: Phia Verstraete

